

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Keidi Köster

**RISKIRIIKIDEST PÄRIT SISSERÄNDAJATEGA
KAASNEVAD POTENTSIAALSED OHUD EESTILE**

Lõputöö

Juhendaja:
Kai Veispak-Rawlings MA

Tallinn 2021

ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: Juuni 2021
Töö pealkiri eesti keeles: Riskiriikidest pärit sisserändajatega kaasnevad potentsiaalsed ohud Eestile	
Töö pealkiri võõrkeeles: Potential threats to Estonia posed by immigrants from high-risk countries	
<p>Lühikokkuvõte: Lõputöö on 52 leheküljel ja koosneb kahes osast – teoreetilisest ja empiirilisest. Töö on kirjutatud eesti keeles, võõrkeelne kokkuvõte on inglise keeles. Töö sisaldab 1 joonist, 3 tabelit ja 2 lisa. Töö koostamisel kasutati kokku 59 allikat, neist 32 inglisekeelset. Lõputöö eesmärk on välja selgitada, milliseid erinevaid ohte võib kaasa tuua riskiriikidest pärit inimeste kogukonna kasv Eestis. Eesmärgi täitmiseks viidi läbi kvalitatiivne empiiriline uuring ning andmekogumismeetodina kasutati poolstruktureeritud ekspertintervjuusid.</p> <p>Käesoleva lõputöö esimene peatükk on teoreetiline teemakäsitus, milles kirjeldatakse mõistetele „riskiriik“, „avalik kord“ ja „sisejulgeolek“ olemust. Töö teises peatükis kirjeldatakse empiirilise uuringu meetodikat ja valimit, analüüsitakse ekspertintervjuude tulemusi ning esitatakse uuringuga kogutud andmete põhjal tehtud järeldusi. Ekspert hinnangut aluseks võttes on kaardistatud sisserändega seotud avaliku korra ja sisejulgeoleku potentsiaalsed ohud, nende põhjused ning võimalikud ennetusmeetmed. Lõputöö tulemusena selgus, et teatud riike on asjakohane pidada rände mõistes riskiriikideks ning sellistest riikidest saabuvate immigrantidega kaasneb suurem oht avalikule korrale ja sisejulgeolekule. Nende ohtude ennetamine eeldab tõhusat ametkondade vahelist koostööd ja head analüüsisivõimekust.</p>	
Lisad:	
Võtmesõnad: avalik kord, sisejulgeolek, immigratsioon, islam	
Võõrkeelsed võtmesõnad: public order, internal security, immigration, islam	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Töö autor: Keidi Köster	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri: <i>/allkirjastatud digitaalselt/</i>	Kommentaar (soovi korral)
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kai Veispak-Rawlings	Allkiri: <i>/allkirjastatud digitaalselt/</i>
Kaasjuhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor/instituudi juhataja:	Allkiri: <i>/allkirjastatud digitaalselt/</i>

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUSED	4
SISSEJUHATUS	5
1. RISKIRIIKIDEGA SEOTUD OHTUDE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	10
1.1. Riskiriikideks liigitamise hinnangu alused.....	11
1.2. Ohud avalikule korrale	14
1.3. Ohud sisejulgeolekule.....	18
2. EMPIIRILINE UURING.....	21
2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim	21
2.2. Ekspertintervjuude analüüs.....	24
2.3. Järeldused ja ettepanekud	34
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY	39
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	41
LISAD	49
Lisa 1: Ekspertintervjuude küsimused.....	49
Lisa 2: Kategooriad ja koodid	50

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUSED

Avalik kord - kord, mis kehtib riigi või omavalitsuse piirkonnas ja on õigusnormidega määratud (EKI ühendsõnastik, 2021)

EKEI – ehk Eesti Kohtuekspertiisi Instituut on riiklik ekspertiisiasutus (Justiitsministeerium, 2020)

Koraan – islamiusuliste pühakiri, milles sisalduvad Allahi ilmutused prohvet Muhamedile (EKI ühendsõnastik, 2021)

Sisejulgeolek – riigi sisemine kaitstus (EKI ühendsõnastik, 2021)

Sunna - koraani täiendav ja seletav usuline pärimus islamis (EKI ühendsõnastik, 2021)

Šariaat - Koraanil ja sunnal põhinev islami õigus-, usundi- ja moraalnormide kogu, islamiseadus (EKI ühendsõnastik, 2021)

SISSEJUHATUS

Lõputöö teema „Riskiriikidest pärit sisserändajatega kaasnevad potentsiaalsed ohud Eestile“ on ajendatud viimaste aastate rändestatistika kiirest kasvutrendist. Tagamaks Eesti julgeolekut, tuleb regulaarselt analüüsida ja kaardistada võimalikke erinevaid ohte enne nende realiseerumist. Käesolevas töös on fookus suunatud ohtudele, mis on seotud immigrantidega, kes on Kaitsepolitsei ameti hinnangul Eestisse elama asunud riskiriikidest.

Teema **aktuaalsus** põhinebki sellel, et Eestis on märgatavalt suurenenud elanike arv, kes on pärit riskirühma kuuluvatest riikidest. „Riskiriikideks loeme neid, kus asuvad islamistlike terroriorganisatsioonide kontrollitavad piirkonnad või võitlusvõimelised üksused, mis on islamistliku riigikorraldusega, või on neis riikides levinud fundamentaalne islam. Islamistliku ideoloogia alusel üles ehitatud ühiskonnakorraldus läheb vastuollu lääneliku universaalsetel inimõigustel ja vabadustel ning ilmalikel seadustel põhineva ühiskonnakorraldusega. Suurem tähelepanu seesugustest riikidest pärit inimeste vastu johtub eesmärgist takistada riigi julgeolekule ohtlike inimeste saabumist Eestisse. See on vajalik radikaliseerumise ennetamiseks, terrorismi toetamise tõkestamiseks ja samuti rünnaku korraldajate värbamiste ärahoidmiseks.“ (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2019/2020, lk 42-43)

Islami ohtlikus võrreldes teiste usunditega seisneb selles, et kogu moslemi elu juhib koraan ehk islami pühakiri. Moslemid, kes elavad väljaspool islamistlikku riigikorraldust seisavad keerulise dilemma ees. Usk jumalasse sunnib järgima ainult koraanis sisalduvaid või sellest lähtuvaid tõekspidamisi, aga elades läänemaailmas, tuleb järgida vastavas riigis kehtivaid ilmalikke seadusi. Islam on moslemitele palju enam kui lihtsalt usk. See on terve eluviis, mis mõjutab moslemi kõiki elu aspekte alates peresuhetest, lõpetades toidulauaga. (Muhammadin and Kamal, 2019. pp 175–216)

Seega on moslemil Eestis keeruline, kuna siin elades tuleb juhinduda kehtivatest seadustest, aga teatud olukordades läheb koraanis öeldu seadustega otseselt vastuollu. Näiteks on Eesti Islami Keskuse kodulehel naise karistamist käsitlev tekst: „Samuti on

äärmiselt oluline märkida, et värsis mainitud n-ö kergelt lööki ei tohi tavaliste probleemide lahendamiseks kasutada. Tegemist peab olema väga tõsise situatsiooniga, kus naine on väga ebamoraalselt käitunud ja tema noomimine ja voodis hülgamine ei ole mingit tulemust andnud. Kui taoline karistus võib olukorda parandada ja abielu päästa, siis on see lubatud.“ (Eesti Islami Keskus, 2021) Selline soovitus läheb otseselt vastuollu meil kehtiva karistusseadustikuga. Karistusseadustiku § 121 lõike 1 järgi on teisele inimesele valu tekitava väärkohtlemise eest ettenähtud karistuseks kuni üheaastane vanglakaristus (Karistusseadustik, 2021). Seega on otseselt tegu kuriteoga, mitte koduse kasvatusliku meetmega.

Prognooside kohaselt suureneb Eestis heaolu tase ning sellega kaasneb ka rände kasv (Siseturvalisuse arengukava 2020-2030 eelnõu). Eesti rahvastik vananeb ning iive on negatiivne, seega soodustatakse õpi- ja töörännet Eestisse ning võimaldatakse taotleda pikaajalist D-viisat (Eesti välispoliitika arengukava 2030, lk 29).

Kuni 2014. aastani oli rändesaldo veel negatiivne (vastavalt -733), siis alates 2015. aastast on rändesaldo hakanud näitama positiivset trendi (Siseministerium, 2020 ja Statistikaamet, 2021).

Tabel 1. Rändesaldo (autori koostatud)

Aasta	Rändesaldo
2010	-2484
2011	-2505
2012	-3682
2013	-2642
2014	-733
2015	2410
2016	1030
2017	5258
2018	7071
2019	5458

Eesti moslemikogukonna suurenemist on enim mõjutanud just uus-sisserändajate arvu tõus. Viimase 3 aastaga on riskiriikidest pärit Eestis elavate inimeste arv suurenenud 112%. Riskirühma riikide kodanike viisataotlusi esitati 2019. aastal 20629, mis tähendab, et 3 aastaga oli kasv 187% (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2019/2020, lk 43). Seni on inimeste mure rände ja terrorismi pärast olnud Eestis üsna madal, kuid üleilmastumise tõttu on nende inimeste osakaal, kes peavad olulisteks teemadeks sisserännet ja terrorismi, viimase küsitluse andmetel kasvanud (Siseturvalisuse arengukava 2015-2020).

Kaitsepolitsei ameti hinnangul on Eestis püsivalt elavat või Eestiga tihedalt seotud paarkümmend inimest, kes on radikaliseerumas ning võivad endast kujutada ohtu Eesti julgeolekule. Peamiseks radikaliseerumise põhjuseks peetakse interneti teel levivat terroristlikku propagandat ning radikaalse islami propageerivate inimeste sihipärasest mõjutustegevust. (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2019/2020, lk 41)

Töö on **uudne**, kuna varasemalt pole Eestis akadeemilisel tasandil uuritud võimalikku seost sisserändajate arvu kasvu, avaliku korra ning sisejulgeoleku ohtude vahel. Peamiselt on uuritud islamikogukonna liikmete võimalikku radikaliseerumist ja terroriohtu. Näiteks on radikaliseerumise teemal Kristiina Raidla-Puhm (2017) kirjutanud magistritöö, selgitamaks välja, milliseid meetmeid rakendavad Eesti antud valdkonna vastutavad ametkonnad islamiradikalismiga seotud ohtude ennetamiseks ning Ardi Luuk (2017), kelle töö keskmeks on Eesti moslemikogukonna hoiakuid internetipõhise mõjutustegevuse suhtes, kuid seni on Eestis kirjeldamata need ohud, mis võivad kaasneda isikutega, kes on Eestisse elama tulnud just riskiriikidest.

Rahvusvahelistest uuringutest väärrib märkimist Pew Research Center'i läbiviidud uuring teemal: „*The Great Divide: How Westerners and Muslims View Each Other*“. Üks märkimisväärne tähelepanek sellest uuringust on see, et moslemid usuvad, et terrorism on õigustatud islami kaitseks. Näiteks Nigeeria moslemite elanikkonnast 46% on arvamusel, et enesetapupommitamine on sageli/enamasti islami kaitseks õigustatud. Selle uuringu kohaselt tunneb umbes üks seitsmest Prantsusmaal, Hispaanias ja Suurbritannias elav moslem, et enesetapurünnakud tsiviilisikute vastu võivad vähemalt mõnikord olla õigustatud, kaitsmaks islamit vaenlaste eest. See

uuring näitab üsna ilmekalt, et inimese päritolu mõjutab tema maailmavaadet ja võib endast kujutada erinevaid ohtusid. (Pew Research Center, 2006)

Lõputöös uuritakse süvitsi mõisteid „avalik kord“ ja „sisejulgeolek“ ning kaardistatakse sisserändega kaasnevad võimalikud ohud. Samuti analüüsitakse võimalikke põhjuseid, miks immigratsiooniga üleüldse võiksid ohud kaasneda ja kas neid ohte on võimalik kuidagi ennetada.

Töös on **uurimisprobleem** püstitatud küsimusena: Milliseid võimalikke riske toob kaasa riskiriikidest pärit sisserändajate arvu kasv Eestis?

Uurimisprobleemi aitavad täpsustada **uurimisküsimused**:

- 1) Milliseid riike peame riskiriikideks?
- 2) Milliseid ohte võib kaasa tuua sisserändajate arvu kasv avalikule korrale?
- 3) Milliseid ohte võib kaasa tuua sisserändajate arvu kasv sisejulgeolekule?

Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada, milliseid erinevaid ohte võib kaasa tuua riskiriikidest pärit inimeste kogukonna kasv Eestis.

Eesmärgi täitmiseks püstitab töö autor 3 **uurimisülesannet**:

1. Analüüsida, mis põhjustel peetakse teatud riike riskiriikideks.
2. Analüüsida immigratsiooniga seotud potentsiaalseid ohte avalikule korrale ja sisejulgeolekule.
3. Esitada uuringu tulemustel põhinevad sisserändega seotud erinevad ohud ja nende võimalikud ennetusmeetmed.

Lõputöös viiakse läbi kvalitatiivne empiiriline uuring, et saada teemast võimalikult objektiivne ülevaade. Andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud ekspertintervjuusid. Valimiks on ettekatsetatud valim (*purposive sample*), ehk liikmed valimisse on valinud töö autor. Intervjueeritavad on valitud kindlate kriteeriumite alusel, lähtudes lõputöö eesmärgist. (Hirsjärvi, et al., 2005, lk 152)

Lõputöö koosneb kahest põhipeatükist. Esimeses, teoreetilises põhipeatükis, on kirjeldatud mõistete “riskiriik”, “avalik kord” ning “sisejulgeolek” olemust. Teises,

empiirilises põhipeatükis, on kirjeldatud lõputöös kasutatud empiirilise uuringu metoodikat ja valimit, ekspertintervjuude vastuste analüüsi ning uuringuga kogutud andmete põhjal tehtud järeldusi. Ekspert hinnangut aluseks võttes on kaardistatud sissereändega seotud avaliku korra ja sisejulgeoleku potentsiaalsed ohud, nende põhjused ning võimalikud ennetusmeetmed.

Lõputöö autor soovib tänada oma juhendajat ja kõiki intervjueritavaid. On äärmiselt tänuväärne, et kõik oma tihedas töögraafikus leidsid aega teemasse süvenemiseks ning olid valmis oma arukaid mõtteid ja huvitavaid vaatenurki jagama.

1. RISKIRIIKIDEGA SEOTUD OHTUDE TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Sisserändega seotud ohud saavad sageli alguse sotsiaalsest ebavõrdsusest ning kultuurilistest erinevustest. See võib viia polariseerumiseni ning enamuse-vähemuse vastasseisuni. (Borodina, *et al.*, 2017. pp 114-123) Halb majanduslik olukord, vähene lõimumine ja keelebarjäär loovad võimaluse eksploateerimiseks ning segregatsiooniks. See kõik omakorda võib kaasa tuua selle, et immigrantidel on piiratud juurdepääs eluks olulistele ressurssidele ning seetõttu on nad altimad erinevate süütegude toimepanemiseks. (Therborn, 2013, p 180)

Teadusuuringud, mis käsitlevad sisserände kahjulikku mõju, on toonud sellele seisukohale mõningast kinnitust. Uuringud on näidanud, et sisseränne võib suurendada erinevate süütegude toimepanemist. Seda tendentsi on täheldatud peamiselt piirkondades, kus on suuremad noorte meeste kogukonnad. (Barash, 2000)

Iga suveräänse riigi üks peamisi ülesandeid on avaliku korra ning sisejulgeoleku tagamine. Avalik kord ja riigi sisejulgeolek kujundavad ning mõjutavad väga suurel määral inimeste heaolu ühiskonnas. Riigil peab olema õigus kasutada vajalikke meetmeid, et võidelda võimalike ohtudega ning tagada elanikele turvaline elukeskkond. Julgeoleku tagamine laiemas mõistes tähendabki üleüldist turvalist elukeskkonda ning ohtude puudumist. (Ebohon and Ifeadi, 2012. pp 1-23)

Rändepoliitika peab olema kujundatud selliselt, et oleks tagatud eesti keele ja kultuuri säilimine ning samas peab see kaasa aitama ka majanduse jätkusuutlikule arengule ja konkurentsivõime kasvule. (Eamets and Tammaru, 2020, lk 2)

1.1. Riskiriikideks liigitamise hinnangu alused

Riskiriigid – sõltuvalt kontekstist võib sellele terminile anda mitmeid tähendusi. See põhineb asutusesisesel riskianalüüsil ning sõltuvalt institutsiooni tööpetsiifikast sisustatakse seda mõistet erinevate asutuste poolt natuke erinevalt.

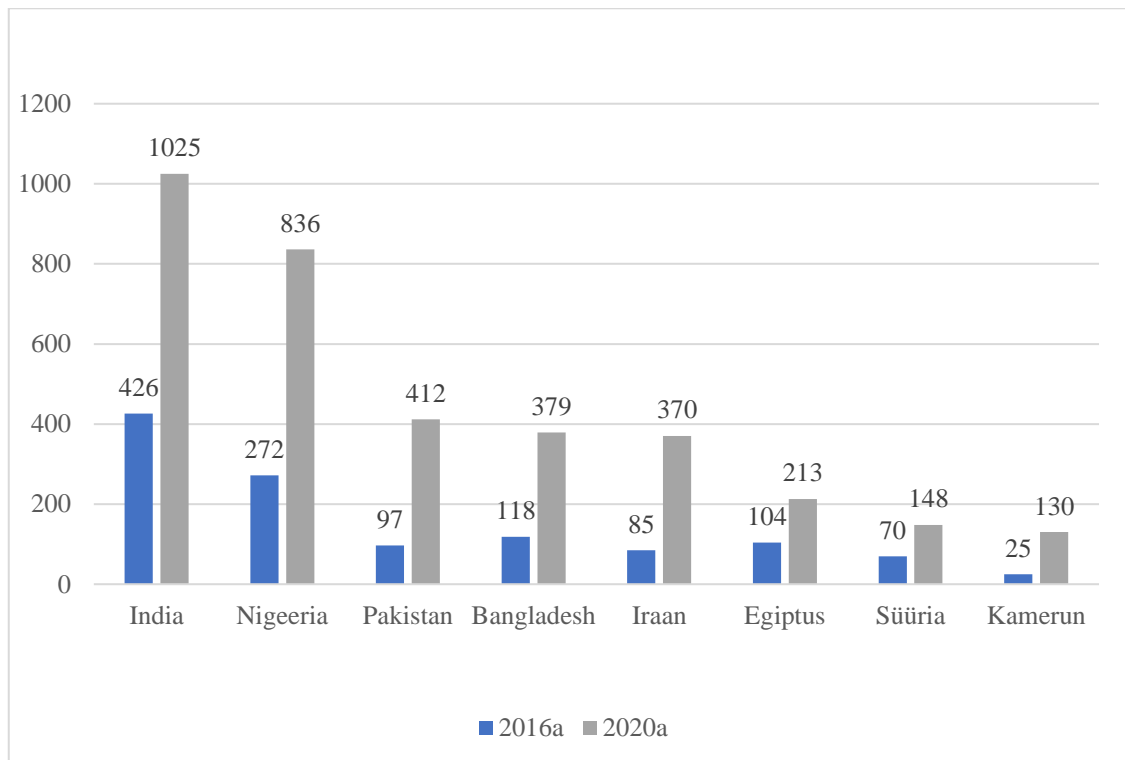
Käesolevas lõputöös on rände mõistes riskiriigid need riigid, mis Kaitsepolitseiameti hinnangul vastavad järgnevatele kriteeriumitele (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2019/2020, lk 43):

1. Riigis asuvad islamistlike terroriorganisatsioonide kontrollitavad piirkonnad
2. Riigis asuvad islamistlike terroriorganisatsioonide võitlusvõimelised üksused
3. Riiki kasutatakse terroristide poolt transiitriigina
4. Eesti partnerriigid hindavad riigi osas terrorismi ohtu kõrgena
5. Riik on terrorismi suhtes tolereeriv või toetav
6. Riik on islamistliku riigikorraldusega ja seal on levinud fundamentaalne islam
7. Riigis on probleemid organiseeritud kuritegevuse ja terrorismivastase võitlusega
8. Riigis on korrupsioon kõrgel tasemel
9. Riik tegeleb Eesti või Euroopa Liidu suunalise kuritegevuse või selle vahendamisega
10. Riigis on rännet toetav kuritegelik võrgustik, sh smugeldamisvõrgustik
11. Riigiga ei ole Eestil justiits- ega julgeolekualast koostööd
12. Riigi suhtes on kehtestatud rahvusvahelised sanktsioonid
13. Lähteriigis on suur kogukond

Tutvudes Eesti rändestatistikaga, saab välja tuua fakti, et viimaste aastate jooksul on märgatavalt suurenenud seni esindamata rahvaste kogukonnad. Märkimisväärselt on kasvanud Nigeeria, India, Pakistani, Bangladeshhi ja Iraani kodanike arv. (Kaitsepolitsei aastaraamat 2019/2020, lk 43)

Joonis 1 on koostatud Kaitsepolitsei aastaraamatus välja toodud statistika põhjal, et visualiseerida riskiriikidest pärit sisserändajate arvu kasvu. Neid numbreid vaadates on selgelt näha, et sisserände kasv peamistelt Eestisse saabuvatest riskiriikidest on

olnud vähemalt kahekordne. Mitmete riikide, näiteks Pakistani või Iraani osas on kasv olnud isegi enam kui neljakordne.

Joonis 1. (autori koostatud) Riskiriikide esikaheksa sisserändajate arvu järgi aastatel 01.10.2016 ja 01.01.2020 (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2019/2020, lk 43)

Võimaluse korral asuvad sisserändajad elama piirkondadesse, kus on juba nende kodumaalt pärit inimesed ees. See omakorda takistab lõimumist ja loob võimaluse segregatsiooni tekkeks. Vähemuste koondumist teatud piirkondadesse peetakse negatiivseks nähtuseks, kuna tekitab piirkonnad, mida põliselanikud hakkavad vältima (Bolt, *et al.*, 2012). Näitena saab tuua Rootsi, kus on väga liberaalne migratsioonipoliitika. Seal on immigrandid kogunenud elama peamiselt kolme linna: Stockholmi, Göteborgi ja Malmösse. Kõigis kolmes linnas on immigrantide populatsioon kolinud elama peamiselt linna äärealadele, kus on vaesus ja suur tööpuudus. Aja jooksul on nende linnade teatud linnaosad muutunud üha eksklusiivsemateks ning kallimateks, kuid samal ajal äärealad on muutumas järjest vaesemaks ning isoleeritumateks. (Larsson, 2007, pp 27-28)

Immigrantidel, sealhulgas neil, kes on pärit väga erinevast kultuuriruumist, on mugavam elada sarnaste maailmavaadetega inimeste keskel, aga see üha soodustab põliselanikest kaugenemist. Neil puudub vajadus välismaailmaga suhelda, kuna kõik vajalik saab tehtud kogukonna siseselt. Samuti puudub põliselanikel endal soov ja vajadus nende jaoks võõraste ja väga erineva kultuuriruumiga inimeste kogukonda sulanduda. See kõik soodustab paralleelühiskondade teket. Inimesed küll elavad samas riigis ja samas linnas isegi, aga igasugune kokkupuude põhimõtteliselt omavahel puudub. (Scopilliti and Iceland, 2008, pp 551-572)

1.2. Ohud avalikule korrale

Selleks, et rääkida ohust avalikule korrale, tuleb see mõiste eelnevalt üheselt sisustada. Sõltuvalt kontekstist on sellele mõistele antud pisut erinevaid tõlgendusi. Läbi ajaloo on olnud avaliku korra kaitse üks riigi olulisemaid ülesandeid, kuid mõiste „avalik kord“ on olnud Eesti õigusruumis pikalt täpselt defineerimata. Avaliku korra terminit on peetud üheks kõige mitmetähenduslikumaks õigusterminiks. Eesti riigisisises õiguses kasutavad avaliku korra terminit omas tähenduses põhiseadus, tsiviilõigus, karistusõigus kui ka haldusõigus, kuid iga õigusharu on andnud sellele pisut erineva tõlgenduse. (Laaring, 2012)

Riigikohus on öelnud, et avaliku korra all mõistetakse tavadega, heade kommetega, normidega või reeglitega kinnistatud isikutevahelisi suhteid ühiskonnas, mis tagavad igapäevase avaliku kindlustunde ja võimaluse realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi (S. Teder väärteoasjas Haldusõiguserikkumiste seadustiku § 144 järgi, 2003).

Avaliku korra definitsioon seaduses sõnastati alles 2011. aastal vastu võetud ning 2014. aastal kehtima hakanud korrakaitseseaduses. Avaliku korra mõistet võib pidada üheks tähtsaimaks õigusmõisteks, mille alusel toimub riikliku järelevalve meetmete kohaldamine (I. Pärnamägi, 2016). Korrakaitseseaduse § 4 ütleb, et avalik kord on ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitstus. Sama seaduse § 5 punkt 1 täpsustab, et korrarikkumine on avaliku korra kaitsealas oleva õigusnormi või isiku subjektiivse õiguse rikkumine või õigushüve kahjustamine ning punkt 2 defineerib ka mõiste „oht“. Ohuks nimetatakse olukorda, kus ilmnenud asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib pidada piisavalt tõenäoliseks, et lähitulevikus leiab aset korrarikkumine. (Korrakaitseseadus, 2014)

Käesolevas lõputöös ongi „avaliku korra“ termini all mõeldud korrakaitseorganite uurimisalluvuses olevaid norme ja nende järgimist. Avaliku korra rikkumine võib hõlmata endast nii teadlikult kui teadmatusel toime pandud süütegusid.

Võttes arvesse, et immigrandid võivad Eestisse elama asuda ükskõik millisest riigist, siis peab arvestama ka asjaoluga, et nende inimeste tavad võivad kardinaalselt erineda siinsetest tavadest ja kommetest. Näiteks seni on maailmas teatud riike (mõned Aafrika, Lähis-Ida ja Aasia riigid), kus veel tänapäeval praktiseeritakse tütarlaste ümberlõikust. Seda tava seostatakse traditsioonidega ning naise rolliga ühiskonnas (Abreu and Abreu, 2015, pp 620–628). Maailma Terviseorganisatsiooni hinnangul on naiste suguelundite moonutamine/lõikamine väga raske tüdrukute ja naiste inimõiguste rikkumine. Sellel puudub meditsiiniline alus ning see võib põhjustada väga tõsiseid terviseprobleeme, sealhulgas lõppeda surmaga, kuna seda teostavad mittemeditsiinilise haridusega inimesed ebasanitaarsetes tingimustes. (WHO, 2020) Samas tuleb arvestada, et riikides ja hõimudes, kus seda naisi sandistavat tava praktiseeritakse, peetakse seda tavapäraseks. Seega on selliste kogukondade kasvuga oht, et seda traditsiooni soovitakse jätkata ka oma päritoluriigist väljaspool elades. Elades aga 21. sajandi Eestis, siis tundub mõeldamatu sellise võika traditsiooni aktsepteerimine, mis läheb vastuollu universaalsete inimõigustega ning sandistab inimesi.

Avaliku korra ohuks võib pidada ka moslemite usku islami seaduste ülimuslikkusele ilmalike seaduste ees. Moslemi elu juhindub kõikides aspektides koraanist. Koraan ei ole mitte ainult usuga seotud, vaid see sisaldab endas tervet eluviisi. Koraanis on kirjas, kuidas suhtuda jumalasse, kuidas käituda äris ning isiklikus elus, igapäevased traditsioonid ja toidulaud ning ka erinevad niinimetatud seadused. Seega käsitleb koraani tekst väga mitmeid erinevaid eluvaldkondi ning sisaldab endas ka moraalinormide õpetust, milles eristatakse õiget väärast ning rõhutatakse kesksel käsku Jumalale alluda ja teda karta. (Johnstone, P. 2004. lk 276 ja Eesti Islami Keskus, 2021) Koraanis sisalduvad õpetused ja seadused aga lähevad mitmetes aspektides vastuollu Eestis kehtivate normidega. Näiteks reguleerib koraan naiste positsiooni ühiskonnas. Eestis, nagu ka mujal Euroopas peetakse naisi meestega võrdseks. Isegi Eesti Vabariigi põhiseaduse paragrahv 12 ütleb, et kõik on seaduse ees võrdsed. Mitte kedagi ei tohi diskrimineerida tema rahvuse, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste ning muude asjaolude tõttu. Luges islamiteemalist kirjandust, siis esmapilgul väidetakse sama, aga süvenedes tekstidesse, näiteks Mosleminaiste käsiraamatusse, siis selgub, et see ei vasta tõele.

Näiteks soovitatakse moslemi naistel kodus palvetada, et mitte minna koos meestega mošeesse. Mitmetes riikides on see isegi keelatud, Eestis on see siiski ainult soovitus. Kuna naistel on keelatud menstruatsiooni ajal palvetada, siis naised, kes külastavad regulaarselt mošeed, satuvad „piinlikku olukorda“, kui nad teatud ajal kuust palvele ei lähe. „Privaatsus palves on parem, nii ei saa keegi teada naise isiklikust elust.“ (Khattab, 2011) Sellega soovitusena häbimärgistatakse viljakas eas naiste täiesti normaalset füsioloogilist protsessi.

Islami usu üks oluline osa on ka paastumine. Sealjuures peetakse ka vabatahtlikke paastupäevi. Ent abielus olev naisterahvas ei tohi ilma abikaasa loata vabatahtlikult paastuda. Seda seepärast, et naine ei tohi oma abikaasale „läheneda“ keelata, nagu seda paastu ajal tehakse. Õpetlased ütlevad, et naiste tähtsaim kohustus on abielu rikkumatus kaitsmine. Selle alla kuulub ka seksuaalvahekord. Naine ei tohi oma abikaasale vahekorda keelata. Seda sellepärast, et islamis on abielu ainsaks võimaluseks olla seksuaalselt aktiivne ja kui keelata mehele tema õigust vahekorda astuda, võib see viia islami seaduse eiramiseni. Elades Eestis ja lähtudes siinsetest seadustest, siis seksuaalvahekorda astumiseks peab olema mõlema partneri soov ja vaba tahe. Moslemine naine aga peab oma mehele vastu vaidlemata kuuletuma. Samuti reguleerib koraan ja selle põhjal kirjutatud mosleminaiste käsiraamat, kuidas naine peab riietuma, milliseid kehaosi raseerima ja millisel hääletoonil tohib kõneleda. Koraan keelab pehmel toonil rääkimise, kuna see võib mõjuda meestele flirtivald. Samuti on keelatud meeste juuresolekul „edevalt naeru kihistada ja valjult lagistada“. Naisele ajaviiteks sobivateks hobideks on toiduvalmistamine ja õmblemine. Külaskäimine on lubatud, aga ainult juhul, kui kõik kodused toimetused on tehtud. Mees otsustab, kellega naine läbi käib ja keda koju külla lubatakse. (Khattab, 2011) Seda käsiraamatut lugedes ei saa nõustuda, et mehed ja naised oleks islamis võrdsed. Selgelt on tajuda naiste diskrimineerimist.

Teine oluline aspekt seoses diskrimineerimisega on seotud nii öelda islami usu üliluslikkusega. Islamiusulistel on veendumus, et täieõiguslik inimene on ainult moslemist mees. Naised ja mittemoslemid on vaid pooleõiguslikud. (Hoodfar and Sadr, 2010, pp 885–903) Seega on moslemitel arusaam, et kõik inimesed ei ole seaduse ees võrdsed, vaid eelisolukorras on moslemist mees.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et avalik kord laiemas tähenduses on kirjutamata käitumismõistete kogum, mille järgimine on parajasti valitseva arusaama kohaselt vältimatult vajalik korrastatud ühiskonnas (Pieroth, et al. 2002, p139). See tähendab kõigi inimeste ja isegi loomade õiguste kaitset ning turvalist elukeskkonda. Sügavate põhimõteteliste vastuoludega inimese veendumuste ja kehtiva õiguskorra vahel on keeruline toime tulla nii vastu võtval ühiskonnas kui ka immigrandil endal. See kõik eeldab head ja toimivat lõimumise programmi ning immigrandi tahet vastuvõtva ühiskonna norme järgida. Selleks, et lõimumine toimiks võimalikult sujuvalt, peaks immigrandil olema arusaam, millisesse ühiskonda ta elama asub, millised on selle riigi tavad, kombed ja kultuuriruum ning valmisolek nende normide järgi edaspidi oma elu korraldada.

1.3. Ohud sisejulgeolekule

Termin „sisejulgeolek“ on muutunud keerukamaks, kuna see ei piirdu enam ainult konkreetse riigipiiri kaitstusega. Aja jooksul on üha hoogustunud globaliseerumine ning sellega seoses on ka sisejulgeoleku mõiste muutunud järjest mitmemõõtmeliseks. (Karyotis, 2007). Tulenevalt mõiste avardumisest, on hakatud sisejulgeoleku riske vaatlema laiemalt kui ainult otseseid sõjalisi rünnakuid riigi vastu. Sisejulgeolek sisaldab endas riigi jätkusuutlikust, arenguvõimalusi, rahvuslikku identiteeti, traditsioone ning tavasid. Välistest põhjustest tingitud muutusi nendele valdkondadele peetakse sisejulgeoleku ohtudeks. (Rudolph, 2011) Seega on sisejulgeoleku peamine olemus selles, et riigi elanikud oleksid ja ka tunneksid end kaitstuna. Riik toimiks sõltumatult ning iseseisvalt, kehtiksid seadused ning väljastpoolt tulevate ohtude tõrjumiseks oleks olemas vastavad strateegiad (Bobbit, 2002).

Eelpool mainitud eesmärgid on ka Eesti Vabariigil. „Eesti julgeolekupoliitika eesmärk on kindlustada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, rahva ja riigi kestmine, territoriaalne terviklikkus, põhiseaduslik kord ja elanikkonna turvalisus. Eesti viib julgeolekupoliitikat ellu põhiõigusi ja -vabadusi järgides ning põhiseaduslikke väärtusi kaitstes.“ (Eesti julgeolekupoliitika alused, 2017, lk 2)

Üheks ohuks julgeolekule peetakse immigrantide suurt sissetõusu. Seega on riigi ülesandeks omada täielikku ülevaadet, kui palju immigrante üldse saab vastu võtta, mis on nende vastuvõtu tingimused ja millised on rände põhjused (Weiner, 2011).

Immigratsiooni peetakse ohuks eriti just rahvusriikides, milleks on ka Eesti. Rahvusriigile iseloomulikud jooned on, et rahvas suhtub oma territooriumisse ja kultuuri väga emotsionaalselt, pidades seda peaaegu pühaks. Riigi poliitika abil luuakse ühtset rahvuskultuuri, kujundatakse hariduspoliitika kaudu monoliitne arusaam ajaloost ning väga oluliseks peetakse ka riigikeelt. Isegi Eesti Vabariigi põhiseaduse preambul rõhutab, et tuleb tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade (Eesti Vabariigi põhiseadus, 1992). Tulenevalt põliselanike rahvuslusest võib immigrantidel ette tulla kohanemiskriisi, mis omakorda viib põliselanikud ja

immigrandid kultuuriliste ja usuliste lahkavusteni (Heisler and Layton-Henry, 1993).

Lisaks riigi rahvuselise ohustamisele, nähakse migratsioonis ka terroriohtu. Ohtlikeks ei peeta mitte ainult uus-sisserändajaid, vaid ka teise ning kolmanda põlvkonna noori. Riskigrupis on peamiselt inimesed, kellel ei ole õnnestunud vastuvõtva riigi ühiskonda lõimuda. (Djajic, 2006, p 4) Esimene põlvkond reeglina üritab hakkama saada ning üldjuhul hindab positiivselt elukvaliteedi paranemist ning turvalist elukeskkonda, kuid teine ja kolmas põlvkond tunnetab tunduvalt suuremalt integreerumise puudujääkidest tulenevat ebavõrdsust. Neil puudub see halb kogemus, mis eelneva põlvkonna on pannud oma kodumaalt lahkuma või põgenema. Puuduliku integreerumise puhul tunnetatakse majanduslikku, hariduslikku ebavõrdsust ning üleüldist ühiskonnast kõrvalejätetust. (Safi, 2010, pp 159-176) Vaesus ja/või madal haridustase ei ole iseenesest otseselt terrorismi põhjus, vaid pigem see, et osadel inimestel ei ole teistega võrdseid võimalusi majanduslikuks ja sotsiaalseks arenguks. See kõik tekitab immigrandis pettumust ning muudab nad vastuvõtlikuks võõrriigi mõjutustegevustele ja/või radikaliseerumisele, mis ongi ühed peamised ohud sisejulgeolekule. Madala enesehinnanguga töötutele ja hariduseta noortele võivad radikaalsed islamiterroristid pakkuda olukorrast väljapääsu, milleks on vaenlase ehk riigi jõukama kihi ründamine. (Khatwani, M. K. and Soomro, H. A. 2017. pp 319-333)

Islami õpetuste järgi peaks kogu inimkond alluma jumalale ehk Allahile. Kuni see nii ei ole, on moslemitel püha kohustus levitada islamit. Radikaalsed islamistid tõlgendavad seda nii, et moslemid peaksid võitlema vaenlasega ehk siis mitte moslemitega seni, kuni mitte uskuvad kas võtavad islami vastu või surevad. Sellist võitlust nimetatakse džihaadiks. Džihaad tähendab püüet täita Allahi tahet. Juhul kui moslem saab džihaadis surma, läheb ta islami õpetuse järgi otse paradiisi. (Gabriel, 2015, p 28)

Valdavas osas on Eesti islami kogukond rahumeelne ega propageeri radikaalset islamit. Samas on ka meie ühiskonnas mitmeid, kes ühinesid Prantsusmaa boikoteerimiskampaaniaga „*Boycott France!*“ ning juhtisid erinevates sotsiaalmeedia kanalites tähelepanu islami reeglite ja tavade üliluslikkusele ilmalike õigusaktide üle,

kuna Prantsusmaa otsustas astuda poliitilisi samme radikaalse islami vastu. Prantsusmaal algas võitlus radikaalse islamiga peale sealse kooliõpetaja tapmist, kes näitas oma õpilastele sõnavabaduse üle arutledes pilapilte prohvet Muhamedist. Tapmises kahtlustatav hukkus kinnipidamise käigus. Väidetavalt oli kahtlustatav kinnipidamisel hüüdnud ka „allahu akbar“. Kahtlustatava vanemad väljendasid rahulolematust seoses õpetaja otsusega karikatuure näidata, selle asemel, et oma poja võigas käitumine hukka mõista. Vastuseks sellele otsustas Prantsusmaa valitsus sulgeda radikaalset islamit propageerivad mošeed. Prantsusmaa poliitilised sammud aga pahandasid paljusid islamiusulisi, kuna need sunnivad Prantsusmaal elavaid moslemeid islami kombeid rikkuma. Protestijad võitlevad läänelike normide vastu, kus usk ja riik ei ole üksteisest sõltuv ning usulisi veendumusi ei seata inimõigustest kõrgemale. (Bremner, 2020 ja Kaitsepolitsei aastaraamat, 2020/2021, lk 38) See, et üleskutsega Prantsusmaad boikoteerida ühinesid Eesti islami kogukonna liikmed, näitab üsna ilmekalt suhtumist meie ühiskonnakorraldusse. Sealhulgas viitab see ka integratsiooni puudujääkidele ning demokraatlike väärtuste mitteaktsepteerimisele.

Tänapäeva maailmas on ränne paratamatus. Seega on riigi huvides pakkuda immigrantidele põliselanikega võrdne haridus ja võimalus konkureerida tööturul, tagamaks neile toimetulek ja vältida sotsiaalsüsteemi koormamist. Sisserännanutel tuleks aidata kohaneda kohalike tavadega ja kommetega ning õppida tundma kehtivaid seadusi. Immigrantide liitmine ühiskonnaga on oluline nii avaliku korra kui ka sisejulgeoleku tagamise vaates.

2. EMPIIRILINE UURING

2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim

Lõputöös viidi läbi kvalitatiivne empiiriline uuring ning andmekogumismeetodina kasutati **poolstruktureeritud ekspertintervjuusid**. Ekspertintervjuu on oma ala spetsialistiga läbiviidud küsitlus, mille jooksul ekspertidelt küsitakse hinnanguid teatud valdkonna kohta. (Flick, 2009, pp.165-169) Poolstruktureeritud **intervjuu eeliseks** käesolevas töös oli andmekogumismeetodi paindlikkus. Vastavalt ekspertide antud vastustele oli võimalus esitada täpsustavaid lisaküsimusi (Laherand, 2008, lk 177). **Intervjuude kitsaskohana** võib ette tulla, et intervjuueeritav ei taha oma näo ja nimega anda vastuseid sensitiivsetele küsimustele. Samuti võib intervjuueeritav tunda survet olla poliitiliselt korrektne ning mitte välja öelda oma tegelikku arvamust. (Lancaster, 2017) Seega tagati selles lõputöös soovi korral intervjuueeritavatele anonüümsus.

Intervjuueeritavate valimiks oli ettekavatsetud valim (*purposive sample*), ehk töö autor valis intervjuueeritavad lähtudes lõputöö eesmärgist (Hirsjärvi, et al., 2005, lk 152). Käesoleva lõputöö valimi koostamisel peeti silmas, et valimis oleks esindatud oma eriala asjatundjad, kes omavad igapäevatoos kokkupuudet migratsioonivaldkonnaga ning on sel alal kompetentsed. Valimisse kuuluvad siseministeriumi esindajad poliitika kujundajatena, kaitsepolitsei ameti ning politsei- ja piirivalveameti esindajad riikliku järelevalve teostajatena ning Sisejulgeoleku instituudi esindaja kui teadusasutuse eest kõneleja.

Intervjuude läbiviimiseks koostas autor 6 küsimust (Lisa 1). Küsimuste viimistlemiseks viidi 01.02.2021 läbi vestlus oma eriala eksperdiga, et kontrollida, kas küsimuste ülesehitus ja järjestus võimaldavad saada sisukaid vastuseid uuritava teemale. Küsimuste analüüsi tulemusena leidis autor koos eksperdiga, et need on piisavalt põhjalikud, saamaks vastuseid uuritava teema kohta.

Intervjuud viidi läbi ajavahemikul 10.02.2021-20.03.2021. Seitsmest intervjuust neli salvestati diktofoniga ja hiljem transkribeeriti, et saadud vastustele teha võimalikult põhjalik sisuanalüüs (Flick, 2009, pp. 288-289). Transkribeeritud tekstide analüüsiks kasutati **kvalitatiivselt suunatud analüüsi**, et struktureerida vastused ning süstematiseerida informatsioon vastavalt uurimisküsimustele (Hsieh and Shannon, 2005, p. 1286).

Üks kaitsepolitseiameti ekspert ei nõustunud intervjuu salvestamisega ning selle intervjuu käigus saadud vastused kirjutas töö autor koheselt üles. Intervjuu lõppedes esitas lõputöö autor need uuesti üle lugemiseks eksperdile veendumaks, et kõik on kirja saanud ühemõtteliselt ning arusaadavalt. Teine kaitsepolitseiameti ekspert ning üks politsei- ja piirivalveameti ekspert vastasid küsimustele e-maili teel kirjalikult.

Enne intervjuude läbiviimist tutvustas autor ekspertidele lõputöö eesmärgi ja meetodikat ning lepidi kokku isikuandmete kasutamise õiguses. Anonüümseks soovisid ekspertidest jääda ainult kaitsepolitseiameti esindajad ning sedagi ainult tulenevalt oma ametikohast. Anonüümsust soovivatele ametnikele andis töö autor koodnimed K1 ja K2. Teised intervjuueeritavad olid nõus enda isiku avaldamisega. Oluline on siinjuures märkida, et kuus intervjuueeritavat seitsmest kinnitasid, et esindavad vastustes oma institutsiooni, mitte ainult isiklikku arvamust. Üks intervjuueeritav ütles, et esindab siiski enda isiklikku ekspertarvamust, mis suures osas kattub asutuse seisukohtadega.

Tabel 2. Intervjuueeritavate andmed, intervjuude läbiviimise ajad ning intervjuude kestvused (autori koostatud)

	Intervjuueeritav	Organisatsioon ning ametinimetus	Töökogemus	Intervjuu aeg	Intervjuu kestus
1	K1	Kaitsepolitseiamet	17a	10.02.2021	3h
2	Erkki Koort	Sisekaitseakadeemia Sisejulgeoleku instituudi juhataja	25a	10.02.2021	55 min
3	Ruth Annus	Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juht	24a	17.02.2021	1 h 35 min

4	Ringo Ringvee	Siseministeerium usuasjade osakond	23a	18.02.2021	1 h 40 min
5	Pärtel Preinvalts	Politsei- ja Piirivalveameti vanemkorrakaitseametnik	18a	22.02.2021	1 h 30 min
6	Liis Valk	Politsei- ja Piirivalveameti arendusosakonna identiteedi ja staatuste büroo nõunik-ekspert	16a	22.02.2021	Vastas emaili teel
7	K2	Kaitsepolitseiamet	25a	20.03.2021	Vastas emaili teel

Vastavalt lõputöö uurimisküsimustele moodustati neli kategooriat:

1. Riskiriigid
2. Ohud avalikule korrale
3. Ohud sisejulgeolekule
4. Ohtude ennetus

Seejärel loodi kõikidele kategooriatele koodid (Lisa 2). Vastavalt nende kategooriate ja koodide sisule saab välja tuua järeldused, milliseid ohte peavad eksperdid Eestile võimalikuks. Lisaks on nende abil välja toodud immigratsiooniga seotud ohtude ennetamise võimalused ekspertide hinnangul.

2.2. Ekspertintervjuude analüüs

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, milliseid erinevaid ohte võib kaasa tuua riskiriikidest pärit inimeste kogukonna kasv Eestis. Arvestades lõputöö eesmärki, püstitas töö autor 3 uurimisküsimust ning rakendas ekspertintervjuude vastustele kvalitatiivselt suunatud analüüsi (Hsieh and Shannon, 2005, p. 1286). Lisaks on lõputöös analüüsitud võimalikke viise, kuidas rändega seotud ohte ennetada.

Lõputöö esimene uurimisküsimus oli: **Milliseid riike peame riskiriikideks?**

Uuringu tulemusel selgus, et kõikide ekspertide hinnangul saab ja mõneti isegi peab teatud riike nimetama rände mõistes riskiriikideks. See hinnang on enamasti asutusesisene ja põhineb erinevatel ametipõhistel analüüsidel. Samuti toodi kõikides intervjuudes välja, et üheks esmaseks riskiks on see, kui immigrandi päritoluriigi kultuuriruum on drastiliselt erinev meil kehtivast kultuuriruumist. See tähendab meist väga erinevat kultuurilist ning ka religioosset tausta. Nende erinevuste tõttu võib esile kerkida väga erinevaid probleeme. Näiteks kirjeldas üks ekspert olukorda, kus tekkis konflikt immigrantide ja kohalike elanike vahel, kuna sisserännanud varjupaigataotlejad kõndisid muru peal.

„Eesti praktika hea näide on, kust tuli tegelikult konflikt. Vao keskuse lugu, kus kõige suurem probleem oli see, et sisserännanud varjupaigataotlejad käisid muru peal. Muru peal ei tohi käia. Meid on niimoodi kasvatatud, me ei käi muru peal. Ja see oli nii suur probleem, sest muru peal käimine võrdus, et need, kes käivad, on ju loomad.“ (Politseija Piirivalveameti ekspert) Samas võttes arvesse millistest riikidest inimesed pärit on, siis enamasti neil koduriigis kõnniteid ei eksisteerigi ning nende kultuuriruumis on täiesti tavapärane muru peal kõndida. Ilmselt tundub varjupaigataotlejatele see isegi kentsakas, et keegi üldse sellises tühises piasjas probleemi näeb.

Kõige suuremaks potentsiaalseks ohuks pidasid kõik eksperdid sisserännanute religioosset tausta ning sellega seotud kombestikku. Kui immigrandid saabuvad riikidest, milles on islamistlik riigikorraldus, siis on neil Eesti ühiskonnas väga keeruline kohaneda. See tähendab, et sisserändaja päritoluriigi riigikorralduse põhialused erinevad kardinaalselt meil kehtivast riigikorrast. Eestlased on usulises

kontekstis ühed maailma kõige usuleigemad inimesed ning reeglina ei seostata oma kultuuri religiooniga (Politsei- ja Piirivalveameti ekspert). Seda väidet kinnitab ka Eurobaromeetri uuring, millest selgub, et jumala olemasolusse usub Eestis kõigest 18% inimestest. Sellest väiksem number oli nimetatud uuringu tulemustel ainult Tšehhis. (Special Eurobarometer, 2019, pp 203-205). See tähendab muuhulgas ka seda, et meil kehtivad inimese koostatud ilmalikud seadused. Tuleb aga võtta arvesse, et on olemas riigid, mille kodanikud ei identifitseeri end läbi rahvuse, vaid usu. Islamistliku riigikorraldusega riikides kehtivad seadused on enamasti loodud tõlgendusena koraanist ning selliste riikide kodanikud usuvad, et seadused ning nende mittejärgimisel saabuval karistused on jumalast määratud. Kuna koraan on umbes 1400 aastat vana, toob see omakorda kaasa väga julmad karistused, mis on tänapäeval otseselt vastuolus maailmas kehtivate universaalsete inimõigustega.

Näiteks on koraanis nimetatud neli süütegu ehk „hadd“-i, mille puhul ei saa kohus rakendada kaalutusõigust ja nende eest on ette nähtud fikseeritud karistus. Näiteks tuleb varguse korral inimesel parem käsi amputeerida. Teistkordse varguse puhul on karistuseks vasaku jala amputeerimine, kolmandal korral vasak käsi ning neljandal korral viimane jäse ehk parem jalg. Seega on varguse puhul ainsaks aktsepteeritavaks karistuseks islami seaduste järgi inimese sandistamine. Relvastatud röövi ja abielurikkumise puhul on karistuseks surmanuhtlus - kividega surnuks loopimine. Viimane „kuritegu“ on omavaheline suguühe inimeste vahel, kes ei ole abielus. Sellise teo eest on karistuseks kaheksakümmend piitsahoopi. Teiste islami seaduse mõistes kuritegude eest nagu näiteks alkoholi tarbimine või usust taganemine on kohtunikul siiski kaalutusõigus. Usust taganemise puhul pole karistus rangelt paika pandud. See on piirkonniti erinev, varieerudes rahatrahvist, piitsutamisest, sundravist rehabilitatsioonikeskuses kuni surmanuhtluseni. (Zainab, N. and Naqvi, S. A. R, 2012, pp 77-78)

Kõikide ekspertide hinnangul tuleb riikide riskiriikideks määratlemisel arvesse võtta riigis sees toimuvaid sündmuseid, näiteks sõjalised konfliktid, kõrge korruptsioonitase, riigis levivad äärmuslikud ideoloogiad, palju terroristliku tegevust. Lisaks on ohumärkideks ka sellised riigid, kust saabub teatud perioodi jooksul suur

hulk immigrante. Samuti tuleb kõrgendatud tähelepanu pöörata riikidele, kust toimub teatud põhjustel massiline väljaränne või kust statistiliselt saabub palju ebaseaduslikku rännet. Oluline on ka riigi valmisolek oma kodanikke väljasaatmise korral vastu võtta, sest kui kodakondsusjärgne riik inimest väljasaatmise korral vastu ei võta, siis on ta selle riigi probleem, mille territooriumil ta parasjagu viibib (Siseministeeriumi ekspert).

Lõputöö teine uurimisküsimus oli: **Milliseid ohte võib sisserändajate arvu kasv kaasa tuua avalikule korrale?**

Selles küsimuses olid kõik eksperdid arvamusel, et esmane oht lähtub jällegi kultuurilisest ja religioossetest erinevusest. Immigrant võib panna toime süüteo, kuna tal on erinev arusaam kehtivast kombestikust, seadustest ja inimõigustest. Suurte kogukondade tekkimisel võib see viia kogukonnasiseste õigusnormide rakendamiseni, millel ei ole seost meil kehtiva õigusruumiga. Näiteks kuuluvad sinna alla aumõrvad, lähisuhtevägivald, sealhulgas oma perekonnaliikmete karistamine, mis moslemitel islamistlikes riikides on teatud tingimusel täiesti aktsepteeritud. Eestis on selline käitumine seadusega keelatud ja karistatav. Näitena tõi siseministeeriumi ekspert välja Eestis kaks korda aset leidnud naise põlema süütamise juhtumid. Need olid olulised kahest aspektist. Esiteks: millise karistuse kurjategija saab ning kas see saadab mingisuguse sõnumi ümbritsevatele inimestele? Teine aspekt on inimeste arusaam teo keelatusest.

„Oluline on ka see, millise karistuse inimene kuriteo eest saab, ehk Eesti karistuspoliitika. Näiteks see naise süütamise juhtum. Eestis oli kaks juhtumit, mis toimusid ajaliselt üsna lähestikku. Esimene oli ebaõnnestunud süütamine ja see lõppes mäletatavasti kokkuleppemenetlusega. Isik sai suhteliselt tagasihoidliku karistuse. Sellele järgnes peatselt teine juhtum. See isik sai karistuseks 10-aasta pikkuse vangistuse. Pärast seda ei ole rohkem selliseid juhtumeid olnud.“ (Siseministeeriumi ekspert)

Sellest saab kaudselt järeldada, et saadud karistus andis selge sõnumi, et selline teguviis ei ole kuidagi tolereeritud. Tulles teo keelatuse juurde, siis siseministeeriumi eksperdi hinnangul oli tähelepanuväärne selle süütaja sisemine õigustus oma teole.

Süütaja küll möönis, et rikkus seadust, aga sellele järgnes kohe õigustus, et naine tegi veel hullemini. See viitab otseselt sellele, et olgugi, et tegu oli seadusevastane, oli tal sisemine moraalne õigus oma naist karistada. Sellisest sisemisest õigustusest on väga keeruline läbi murda.

Intervjuudest selgus, et rändega seotud avaliku korra ohud on seotud ka teatud kogukondadega kaasa liikuva organiseeritud kuritegevusega, ebaseadusliku töötamise ja ettevõtlusega, maksukohustustest kõrvale hoidmisega ja võõrtööjõu ebapiisava järelevalvega. Riskiriikidega seotud kogukondades on juba üsna selgelt esile kerkimas teatavad süsteemsed probleemid, mis soodustavad kogukonnasiseseid sõltuvus- ja kuritegelikke suhteid. On märgata tendentsi, et ettevõtlusega tegelevad riskiriikide kodanikud võtavad fiktiivselt tööle oma kaasmaalasi, et soodustada nende sisserännet. Sellise fiktiivse tööloa puhul saab isik taotleda Eesti elamisloa või pikaajalise viisa, mille kehtivuse ajal on tal juba võimalik otsida tegelik töökoht või siis liikuda edasi mõnda teise Euroopa Liidu riiki. Teine suur rikkumine on, et tegevusluba nõudval töökohal võimaldatakse töötada enda rahvuskaaslastel, kellele ei ole luba väljastatud. Seda eelkõige jagamisteenuste platvormidel ning kullerteenuse osutamisel. Sellise teguviisiga kaasneb maksudest kõrvalehoidmine ning see omakorda paneb sisserändaja sõltuma ebaseaduslikku tegevust võimaldavast isikust. (Kaitsepolitsei aastaraamat, 2020/2021, lk 37-38)

Lisaks on probleemiks sotsiaaltoetustest elamine, samal ajal ebaseaduslikult töötades. Üheks ohukohaks pidasid kõik eksperdid ka põliselanike reaktsiooni immigrantide toime pandud õigusrikkumistele. See võib viia konfliktideni ja soodustada polariseerumist. Vastandumine omakorda soodustab ka põliselanike hulgas radikaalsete parempoolsete ideoloogiate levimist ning rahvuste pinnalt tekkinud konfliktid võivad muutuda vägivaldseteks.

Kuus eksperti seitsmest tõid välja, et potentsiaalseteks ohtudeks sisserändajate puhul võib olla see, et rände eesmärgiks on otseselt kuritegevusega tegelemine. Sama kuue eksperti hinnangul on ka oht, et immigrantid ei kasuta neile antud staatust

eesmärgipäraselt. Sagedaseks rikkumiseks on, et õppimiseks elamisloa saanud isikud ei tegele õppimisega vaid töötamisega.

Kõige jahmatavam fakt, mis ühest intervjuust selgus, oli näide ühe riigi korrarikkumiste statistikast. „Üks riik muuseas tegi selle testi ära. Ta võttis siis pagulaste sõrmejälgede infosüsteemi ja õigusrikkujate sõrmejälgede infosüsteemi ja selgus, et selle pagulaste sõrmejälgede infosüsteemist iga kuues kattub siis seal süütegusid toime pannud isikute infosüsteemis olevate inimestega. Et jah, iga kuues. Võib-olla see aitab ka iseloomustada, et kas immigratsioon on oht avalikule korrale või mitte. Kui võtta Eesti infosüsteem, kus on siis passi saajate andmed hõivatud, siis kindlasti iga kuues ei kattu EKEI käes oleva sõrmejälgede andmebaasiga. Selles suhtes on see selline märgiline. See oli üks Kesk-Euroopa... ütleme Lääne-Euroopasse kuuluv Kesk-Euroopa riik. Nende jaoks oli see väga suur šokk. Nad ei uskunud, et midagi sellist on võimalik... Aga oli!“ (Sisekaitseakadeemia Sisejulgeoleku instituudi ekspert)

Lõputöö kolmas uurimisküsimus oli: **Milliseid ohte võib kaasa tuua sisserändajate arvu kasv sisejulgeolekule?**

Kõikide ekspertide hinnangul on suurimaks ohuks Eestile see, kui sisserändajaid saabub riiki väga suur hulk, mis võib kaasa tuua väga palju erinevaid probleeme, sealhulgas kõige suurema kaaluga teoreetiline oht on riigikorra muutus.

„Demokraatia on sisemiselt haavatav nii, et juhul, kui leidub kriitiline hulk mittedemokraatlikult meelestatud valijaid, siis on neil võimalik demokraatliku protsessi kaudu demokraatia lõpetada - kandideeritakse valimistel, osutatakse valituks ning muudetakse seadused ebademokraatlikuks. Juhul, kui integreerumata immigrantide kultuurilisest taustast lähtuv meelestatus läheb meie universaalsetel inimõigustel põhineva ühiskonnakorraldusega vastuollu, siis kriitilise hulga tekkimisel on neil võimalik kehtestada endale meelepärane riigikorraldus, näiteks islamistlik või muu totalitaristlik režiim.“ (Kaitsepolitseiameti ekspert)

Samuti tõdesid kõik eksperdid, et sisserändajate arvu kasv toob kaasa kõikide potentsiaalsete ohtude kasvu. Kui mingis piirkonnas kasvab immigrantide arv väga suureks, siis kasvab ka tõenäosus, et hakatakse kogukonna sees rakendama nende

päritoluriigi ühiselu reegleid. Tekkivad paralleelühiskonnad, kus inimesed elavad küll Eestis, aga neil puudub kokkupuude eestlaste ja Eesti ühiskonnaga. Kuna taolistes kinnistes gruppides võivad inimesed tunda end isoleerituna, ühiskonnast kõrvalejäetuna, võivad hakata levima radikaalsed ideoloogiad ning see omakorda toob kaasa terroriohu. Seda soodustab tänapäeva maailma tehnoloogia areng ning internetiseerumine. On ohtlik, kui sotsiaalmeediast saab immigrandile peamine või isegi ainus infoallikas. Selline nähtus toob kaasa informuumi kapseldumise. Üsna sageli levivad sotsiaalmeedias erinevad libauudiseid, mille puhul puudub võimalus kontrollida uudise originaallikikat. Läbi interneti saavad immigrandid olla väga kergesti ka oma päritoluriigi informuumis. Suhelda läbi sotsiaalmeedia oma kaugel elavate sõprade ja sugulastega ning puudub vajadus suhelda põliselanikega. See toob kaasa selle, et inimene küll elab siin ühiskonnas, aga puudub otsene vajadus kohalikega lävida. Elades aga teise riigi infoväljas ja mõjusfääris, sõltub immigrandi maailmavaade otseselt tema päritoluriigi hoiakutest. Muuhulgas on läbi interneti kerge leida kontakte teiste sarnaselt mõtleivate inimestega, mis lihtsustab erinevate ideoloogiate levimist.

Tänapäeval on võimalik elada ja tööl käia selliselt, et pole vaja keelt osata. „Meil oli juttu nii-öelda tööhõivest, et kui immigrandid lähevad tööle, siis nad ka integreeruvad. Õpivad ära keele ja kõik muu, aga siin on tulnud mängu hoopis tehnoloogia. Nad ei pea üldse keelt oskama. Tal on ekraan ees, kuhu ta minema peab ja lihtsalt annab mingi asja üle. Talt võetakse asi vastu, aga mitte mingisugust kommunikeerumist ju tegelikult ei pruugi toimuda.“ (Siseministeriumi ekspert) Uus-sisserändajate kohanemise uuringus läbiviidud fookusgrupi intervjuude käigus tunnistasid immigrandid, et vajadust eesti keele järele vähendab arusaam ja tõdemus, et igapäevaselt saab Eestis ilma eesti keeleta hakkama, nii tööalaselt, asjaajamises kui ka vaba aega veetes. Vähene vajadus eesti keele järele vähendab ka uus-sisserändajate eesti keele õppimise motivatsiooni. Samas eesti keele mitte oskamine on probleemiks töökohas kohanemisel. (Kaldur, et al., 2019)

„Meil umbes 15% eestlastest elab väljaspool Eesti territooriumi ja me oleme sellega protsentuaalselt kõige suurema väljaspool oma riiki elava kogukonnaga rahvas

Euroopas. Me teeme selleks vähe, aga enamus riike kasutab seda kultuuri tutvustamiseks. Prantslased, sakslased, britid, Hiina ja Venemaa - nii Russkii Mir kui Konfutsiuse Instituudi kaudu siis vastavalt kasutavad seda pigem mitte kultuuri tutvustamiseks, kuigi ka seda muidugi, vaid oma mõju või ekspansiooni läbiviimiseks. Kui kogukond on suur, siis see mõju on kahtlemata olemas. Selline kogukondade ärakasutamine julgeolekupoliitilistel eesmärkidel mingi riigi tahte läbisurumiseks on kindlasti teema.“ (Sisejulgeoleku instituudi ekspert)

Sisejulgeoleku ohuna tõi kaitsepolitsei ameti ekspert välja ka ettevõtlusega seotud ohud. „Ettevõtete ärihuvid ja -tegevuste järelevalve puudumisel ja reeglite nõrkuse korral suunatakse Eesti juriidilise isiku majandustegevus Eesti maksusüsteemist, rahapesu ja terrorismi rahastamise järelevalvest välja. Eestile vaenulike riikide ettevõtete seosed võivad kujutada ohtu majandusjulgeolekule ja elutähtsate teenuste järjepidevusele ja julgeolekule üldisemalt.“ (Kaitsepolitsei ameti ekspert)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et julgeoleku vaates on oluline, et Eestis elavates kogukondades ei tekiks paralleelühiskondi, mille siseselt luuakse oma usule ja kultuurile omased kogukonnasisesed reegleid ning seejärel hakatakse neid reegleid pidama ülimuslikuks elukoha riigi normide suhtes. Selline kogukondade eraldumine on potentsiaalseks tõukefaktoriks radikaliseerumisele ja loob seeläbi ka soodsad tingimused terroristideks värbamisele. Selle vältimiseks tuleb tegeleda integratsiooniga ja ära hoida immigrantide kogukondade nii-öelda kapseldumist (Kaitsepolitsei aastaraamat 2020/2021, lk 27-38)

Rändega seotud **ohtude ennetus** algab sellest, et immigratsiooni reeglid peavad olema paigas ja neid tuleb kehtestada. Seadused ei tohi võimaldada varjupaiga süsteemi ärakasutamist immigratsiooni eesmärgil. Riiki sisenemiseks peab olema seaduslik alus ning riskianalüüsile põhinevalt tuleb valida isikud, keda riiki lubada. Peab olema võimalik tuvastada isiku tegelik identiteet, isikust tulenev potentsiaalne oht ning rändeliigi tingimustele vastavus. See tähendab, et peab olema tõhus ametkondlik koostöö koos selge tööjaotusega. Selle eelduseks on teadmiste olemasolu, andmete kättesaadavus ning analüüsivõime. (Kaitsepolitsei ameti ekspert)

Alustada tuleb poliitika kujundamisest ja reeglite kehtestamisest. Tuleb arvestada võimalike ohtudega ning luua juriidilised võimalused nende ennetamiseks ja tõrjumiseks. Väga oluline on ka järelkontroll. Väga paljusid ohte ei ole võimalik esmase staatuse andmise menetluses tuvastada, seega on väga oluline, et riigis oleks ka toimiv riskianalüüsidel põhinev migratsioonijärelevalve. Rändepoliitika peab arvestama erinevate rändeliikidega ja nende väärkasutuse võimalustega. (Politsei- ja Piirivalveameti ekspert)

Ennetuse kohapealt on oluline ka vastutavate ametkondade pädev ja õigeaegne koolitus, et oleks teada, millised on potentsiaalsed ohud. „Alati kaasneb rändega see, et meil on terve hulk asju, mida me teame, et me tõenäoliselt ei tea ja siis on mingid asjad, mida me isegi ei tea, et me ei tea. Sellepärast, et inimesed tulevad niivõrd kaugetest, väga spetsiifilistest hõimudest, piirkondadest, aladelt, mille tegelikust dünaamikast ja arusaamadest on meil väga keeruline informatsiooni koguda.“ (Politsei- ja Piirivalveameti ekspert) See tähendab seda, et erinevatel institutsioonidel tuleks vahetada teadmisi immigratsiooniga kaasnevate ohtude osas nii riigi siseselt kui ka võimalusel välisriikide migratsiooniga tegelevate asutustega. Vahetades omavahel teadmisi, kogemusi ja informatsiooni, siis tagab see selle, et Euroopa Liidu siseselt on meil ühtsem teadmine sisserännanute tausta ja meelestatuse üle.

Üks oluline aspekt ennetuses on ka väga hästi läbi mõelda immigrantide tööhõive. Tuleks soosida suurema lisandväärtusega tööd tegevate inimeste sisserännet, sest teadusuuringud kinnitavad selliste inimeste paremat integratsioonivõimet. Heaoluriikide peamiseks probleemiks on rahvastiku vananemine. See omakorda on loonud olukorra, et meil on vaja immigrant-töøjõudu. „Sisuliselt mida see inimesele ütleb? Et inimene on nagu tootmisvahend, et meie saaksime oma heaolu säilitada. Üldjuhul inimesele nagu väga ei meeldi mõte, et ta on vahend teiste inimeste heaolu säilitamiseks või suurendamiseks.“ (Siseministeeriumi ekspert) Seega tuleks retoorika hoolikalt läbi mõelda.

Ekspertide hinnangul on tähtis sisserännanute liitmine ühiskonnaga ning nende kontsentreerumise vältimine ühte kindlasse piirkonda. Selline koondumine soosib paralleelühiskondade teket ning muudab lõimumise keeruliseks, kuna inimesel on lihtsam suhelda oma kogukonnast ja kultuuriruumist pärit inimestega, mitte võõraste põliselanikega. Tähtis on ka meeles pidada, et ränne suurendab rännet. Siseministeriumi ekspert tõi välja fakti, et 2017 aastal tõi iga õpirände eesmärgil Eestisse tulnud inimene keskmiselt kaasa 1,2 perekonnaliiget, 2018 juba 1,3 ning 2019 aastaks saavutasime selle standardi, et iga õpirände eesmärgil Eestisse elama tulnud inimene tõi kaasa 1,5 perekonnaliiget. See number kasvas iga aastaga ning tuleb arvestada, et see oli statistika ainult õpirände osas. Sarnane tendents on ka kõigi teiste rändeliikide puhul. Suurte kogukondade kontsentreerumiste puhul kindlatesse piirkondadesse tekib oht, et neid piirkondi hakkavad põliselanikud vältima, mis omakorda veel enam tekitab polariseerumist ning soodustab segregatsiooni.

Riskianalüüsidele tuginedes tuleks sihitatult tegeleda sisserändega seotud kuriteoliikidega ning karistuspoliitika peab olema piisavalt läbimõeldud, et see aitaks ennetada edaspidiste süütegude toimepanemist. Tuleb lähtuda pagulaskvootidest, hoida ära illegaalne immigratsioon ning riigil peab olema võimekus ebasoovitavad isikud välja saata.

Sisserännanute puhul peame olema teadlikud teisest kultuuriruumist pärit inimeste eripäradest, aga edukaks integratsiooniks peaks siiski sisserännanu aktsepteerima põliselanike kombeid, traditsioone ja alusväärtusi. „Olemuslikult konfliktis olevad komberuumid ei saa kehtida samal ajal samas ruumis /.../ Päritolu määrab inimese alusväärtused ja arusaamad. See konflikt alusväärtustega loob probleeme (arusaam inimõigustest, ilmalike seaduste ülimuslikkus jumalike seaduste ees). Mida ulatuslikum on konflikt immigrandi kaasa toodud alusväärtuste ning meil Eestis kehtivate inimõigustel ja demokraatial põhinevate väärtuste vahel, seda suuremaks probleemiks on ka selliste immigrantide hulk. Mida suurem on konflikt, seda väiksemat hulka immigrante on vaja, et muutuda avaliku korra ja julgeolekuprobleemiks.“ (Kaitsepolitseiameti ekspert)

Rände puhul peaks immigrandil olema arusaam, millisesse ühiskonda ta läheb ja õigus valida, kas ta tahab juhinduda sellisest komberuumist. Vastavalt sellele siis teha viisa või elamisloa otsus, sest vastasel korral on inimesel siin väga keeruline toime tulla. Tuleb omaks võtta ning järgida ilmalikke seadusi, aktsepteerida inimõigusi ja täita teisi siin kehtivaid norme.

Võttes aluseks Maslow'i püramiidi - siis kui inimesel on tagatud esmased füsioloogilised vajadused nagu toit, vesi, uni ja seks, siis kerkivad esile sotsiaalsed vajadused nagu turvatunne, armastus-, kuuluvus- ja tunnustusvajadus (Desmet and Fokkinga, 2020, p 38). Seega on väga oluline, et sisserännanud ei tunneks ennast tõrjutuna, kuna see tõrjutus hakkab töötama integreerumise vastu. Inimesel on väga keeruline saada kogukonnas lugupeetud ja hinnatud liikmeks, kui sotsiaalsed sidemeid on selle tõrjutusega lõhutud ning inimene tunnetab, et teiste inimeste arvates ta ei kuulu kogukonda.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Ekspertintervjuude analüüsi põhjal saab järeldada, et immigratsiooniga kaasnevad erinevad ohud ning reeglina peetakse neid ohte aktsepteeritavateks ja neid maandatakse korrakaitse- ja julgeolekuasutuste järelevalveliste volitustega. Riik peab piisavalt reguleerima erinevaid valdkondi, milles rändest tulenevalt võivad tekkida väärkasutamise juhtumid ning teostama efektiivset järelevalvet, kuna ränne omab riigile mõju väga mitmes valdkonnas.

Uuringutulemustest järeldub, et teatud riikidest saabuval immigrandid võivad olla potentsiaalselt ohtlikumad, seega on asjakohane nimetada neid riike riskiriikideks. Tulenevalt kultuurilistest ja religioossetest erinevustest on neil meie ühiskonda keerulisem integreeruda. See omakorda võib kaasa tuua ohte nii avalikule korrale kui ka sisejulgeolekule. Kuna immigratsiooniga on seotud väga erinevad ohud, siis on oluline olla nendest ohtudest teadlik ning tegeleda nende ennetuse, mitte tagajärgedega.

Ekspertide hinnangul on ennetuse edukust keeruline mõõta, sest kui midagi ei juhtu, tekib õigustatud küsimus: kas ohte ei eksisteerigi või on need edukalt maandatud? Ennetuste meetmetena tõid eksperdid välja, et immigratsioonireeglid peavad olema paigas ja neid tuleb rangelt kehtestada. Rändepoliitika peab olema läbimõeldud ja Eesti huvidest lähtuv. Tuleb hoolikalt valida isikuid, keda riiki lubada, sealhulgas peab tuvastama isiku tegeliku identiteedi, isikust tuleveva võimaliku ohu ja rändeliigi tingimustele vastavuse. Menetlus peab põhinema riskianalüüsidel. Hoides ära illegaalset immigratsiooni ja lastes riiki ainult isikuid seadusliku aluse olemasolul, sealhulgas järgides ka rände- ja pagulaskvoote, tagab see selle, et oleme teadlikud, kes Eesti territooriumil viibivad. Seega on asjasse puutuvad ametkonnad teadlikud, mis taustaga inimesed riigis viibivad ja kellele võib vaja olla pöörata kõrgendatud tähelepanu. Selle eelduseks on selge tööjaotusega ametkondlik koostöö. Iga asutus teab oma rolli ja volitusi ning tegutsetakse ühise eesmärgi nimel.

Riigis peavad olema kehtestatud integreerumise reeglid ja efektiivne järelkontroll. Võimalusel tuleb vältida immigrantide kontsentreerumist ühte piirkonda ning läbi mõelda nende kaasamine tööturule. Soosida tuleks suurema lisandväärtusega tööd tegevate isikute sisseännet, sest teadusuuringud kinnitavad selliste inimeste paremat integratsioonivõimekust. Kui inimesel on ametlik töö, siis ta maksab ka makse ning ei muutu koormaks riigi sotsiaalsüsteemile. See aitab kaudselt maandada riske, et süütegusid pannakse toime kehvast majanduslikust olukorrast. On oluline, et integreerumise käigus immigrant saaks aru, mis on sihtriigis lubatud ja mis mitte. Sihitatult tuleks tegeleda ka sisseändajatega seotud kuriteoliikidega. Lisaks aitab läbimõeldud karistuspoliitika ennetada edaspidiseid süütegusid. Turvalisuse tagamiseks on oluline ka riigi võimekus ebasoovitavaid isikuid vajadusel riigist välja saata.

Immigrant, kes on kaasatud elukohariigi ühiskonda, ei ole nii vastuvõtlik mõjutustegevustele ja see omakorda aitab ära hoida radikaliseerumist. Kõigi nende meetmete järjepidev rakendamine aitab maandada riske ja loob turvalisema ja stabiilsema elukeskkonna.

KOKKUVÕTE

Lõputöö raames viidi läbi kvalitatiivne empiiriline uuring, saamaks teada, kas ja millised on immigratsiooniga kaasnevad potentsiaalsed ohud ning kas neid ohte on võimalik ennetada. Andmekogumismeetodina kasutati poolstruktureeritud ekspertintervjuusid ning eksperdid olid töösse valitud lähtudes uuringu eesmärgist. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor kolm uurimisülesannet.

Esimene uurimisülesanne oli analüüsida, mis põhjustel peetakse rände mõistes teatud riike riskiriikideks. Uuringutulemustena tõid kõik eksperdid välja, et riskiriikideks liigitamise peamine alus on sisserändajate päritoluriigi väga erinevad riigikorralduse põhialused Eesti Vabariigi riigikorraldusest. See omakorda toob kaasa immigrantide erineva arusaama inimõigustest ning kehtivast õiguskorrast. Peamiselt on sellisteks riikideks religioosse riigikorraldusega riigid, kust saabuval inimesel on väga keeruline harjuda täiesti uue ühiskonnakorraldusega. Teatud riikidega on ka rahvusvaheline koostöö keerulisem ning sel juhul ei õnnestu nende kodanikke vajadusel tagasi saata. Kui riik oma kodanikku vastu ei võta, siis on see kodanik selle riigi mure, mille territooriumil ta parasjagu viibib. Riskiriikide hulka liigitatakse ka riigid, kust saabub enim ebaseaduslikku rännet või mille kodanikud jäävad rohkem ebaseaduslikult riiki. Lisaks loetakse riskiriikideks riigid, kus on terrorismioht kõrgem. Selliste „riskiriikideks“ liigituste puhul tuleb aga alati arvestada mööndusega, et tegemist on üldistusega, mida ei saa üks ühele võtta, kuid see põhineb siiski reaalsel faktidel ning senistel kogemustel.

Teine uurimisülesanne oli analüüsida immigratsiooniga seotud potentsiaalseid ohte avalikule korrale ja sisejulgeolekule. Kõigi seitsme eksperdi hinnangul on potentsiaalseteks ohtudeks immigrantide toimepandud süüteod. Need võivad olla toime pandud tingituna halvast majanduslikust olukorrast, teadmatusest teo keelamise osas või ka täiesti teadlikult ja tahtlikult. Samuti on teatud hulk inimesi, kelle rände eesmärk ongi otseselt kuritegevusega tegelemine. Sisserändajate toime pandud süüteod aga võivad kaasa tuua põlisrahva vastandumist immigrantidele ning soodustada paremäärmuslike vaadete levimist.

Lisaks tuleb arvestada, et ränne suurendab rännet ja suureneva immigrantide hulgaga kasvavad ka potentsiaalsed ohud riigi sisejulgeolekule. Samamoodi suureneb immigrantide hulgaga tõenäosus, et moodustuvad rahvusel või usul põhinevad kinnised kogukonnad, kes ei integreeru. See omakorda soodustab vastuvõtlikkust mõjutustegevustele, radikaliseerumisele ja toob kaasa terrorismi ohu.

Kolmas uurimisülesanne oli esitada uuringu tulemustel põhinevad sisserändega seotud erinevad ohud ja nende võimalikud ennetusmeetmed. Ekspertide sõnul on immigratsioon iseenesest vajalik nähtus. Selle eesmärgiks on tööealise elanikkonna suurendamine teisest riigist pärit inimeste riiki elama asumise näol. Rändega küll võivad kaasneda ohud, kuid enamasti peetakse neid ohte aktsepteeritavateks ning neid maandatakse erinevate korrakaitsete ja julgeolekuasutuste järelevalveliste volitustega.

Sisserändega seotud ohtude ennetamine on väga mitmetasandiline. See algab poliitika kujundamisest ning reeglite kehtestamisest. Riik peab piisavalt reguleerima erinevaid valdkondi, millest võivad tekkida rände väärkasutamise juhtumid ja teostama piisavalt efektiivset järelevalvet. Rände efektiivse kontrolli hulka kuulub piisav eelkontroll ja järelkontroll. Rändepoliitika peab arvestama erinevate rändeliikidega ning sealsete väärkasutuse võimalustega. On oluline, et on loodud juriidilised võimalused selliste ohtude ennetamiseks ja tõrjumiseks. See eeldab ametkondade vahelist koostööd, andmete kättesaadavust ning analüüsivõimekust. Lisaks riigisektorile peab rändepoliitika hõlmama ka erasektorit. Väga oluline on soodustada lõimumist ning sisserändajate kaasamist tööturule. See väldib sotsiaalsüsteemi koormamist ning aitab immigrantidel olla täisväärtuslik osa ühiskonnast.

Toetudes uuringutulemustele on lõputöös analüüsitud, milliseid erinevaid ohte võib kaasa tuua riskiriikidest pärit inimeste kogukonna kasv Eestis ja lisaks on kirjeldatud nende potentsiaalsete ohtude võimalikke ennetusmeetmeid. Seega on **lõputöö eesmärk** täidetud.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et sisserändega võivad kaasneda erinevad ohud ning eriti tähelepanelik tuleks olla just riskiriikidest pärit immigrantide osas. Rändepoliitika

peab olema läbimõeldud ning põhinema riskianalüüsidel. Tuleb vältida kontrollimatut sisserännet. See eeldab koostööd erinevate ametkondade vahel ning ka infovahetust. Soosida tuleks suurema lisandväärtusega tööd tegevate inimeste sisserännet, kuna neil on suurem potentsiaal probleemideta lõimuda. Seega immigratsioon pole iseenesest ei hea ega halb. See on tänapäevase üleilmastumise üks vältimatu osa. Oluline on aga arvesse võtta, et lõimumine on sujuvam, kui immigrandi maailmavaade on sihtriigi omale sarnane. See aitab ära hoida kultuuriruumist või religioonist tekkida võivaid konflikte ja integratsiooniprotsess on lihtsam nii põlisrahvale kui ka immigrandile endale.

SUMMARY

The subject of this thesis is “Potential threats to Estonia posed by immigrants from high-risk countries.” The thesis is 52 pages long and consists of two sections – theoretical and empirical sections. The thesis is written in the Estonian language, and for compilation of the thesis, 59 sources have been used, 32 of which are foreign languages.

The purpose of the thesis was to map potential threats to Estonia posed by immigrants from high-risk countries and to find out how to prevent those threats. The methodology used for this thesis was qualitative research. The data collection method was semi-structured expert interviews. The experts were selected by the author, based on the purpose of the thesis. All the experts have professional experience of at least ten years in the field of migration. This ensures the competence of the sample.

The first chapter of the thesis is a theoretical approach, which describes the nature of the terms "high-risk country", "public order" and "internal security". The second, empirical chapter of the work describes the research methodology and the sample, analyzes the results of expert interviews and presents the conclusions which are made on the basis of the research results. In the end of the second chapter is described possible measures how to prevent those risks which are related to immigration.

In conclusion, immigration can present various potential risks, and particular attention should be paid to immigrants from high-risk countries. Migration policy must be well thought out and based on risk analyzes. Uncontrolled immigration must be avoided. This requires co-operation between different agencies as well as the exchange of information. Immigration of people with higher added value should be encouraged, as they have a greater potential for smooth integration. Integration is also easier for immigrants from countries with similar cultural backgrounds. Immigrants from very different religious or cultural backgrounds should have the knowledge of which country they are moving in, and if they have a will to accept those norms.

Thus, immigration in itself is neither good nor bad. It is an indispensable part of modern globalization. However, it is important to take into account that integration is smoother if the immigrant's worldview is similar to that of the destination country. This helps to avoid conflicts that may arise from the behavioral space or religion, and the integration process is easier for both the native population and the immigrants themselves.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Abreu, W. and Abreu, M., 2015, *Community Education Matters: Representations of Female Genital Mutilation in Guineans Immigrant Women*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 171, pp. 620–628, [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edselpandAN=S1877042815001998&site=eds-live>.

Barash, D. P., 2000. *Understanding Violence*. Boston, MA: Allyn and Bacon. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=4&sid=6174cd37-79b2-49ba-a719-d1f189f2a44e%40sessionmgr4006&dbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=136676264&db=bth>.

Bolt, G., Özüekren A. S. and Phillips, D., 2012. *Linking Integration and Residential Segregation*. London. Routledge.

Borodkina O. I., Sokolov N. V. and Tavrovskii A. V. 2017. *Social Risks of International Immigration into Russia*. Vologda: Vologda Research Center of the Russian Academy of Sciences.

Bremner, C., 2020. *France launches crackdown on radical mosques*. *The Times*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.thetimes.co.uk/article/mosques-raided-in-french-crackdown-against-political-islam-h2zlpn289?region=global&--xx-meta=denied%3D0%26visit_number%3D0%26visit_remaining%3D0%26visit_used%3D0&--xx-mvt-opted-out=false&--xx-uuid=11bf0f79be93b3e5871a701973b53f49&ni-statuscode=acsaz-307.

Desmet, P., and Fokkinga, S., 2020. *Beyond Maslow's Pyramid: Introducing a Typology of Thirteen Fundamental Needs for Human-Centered Design*. *Multimodal Technologies and Interaction*, 4(38), p. 38. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=15&sid=8c065ab1-e137-412e-a21c-27a246b05f3b%40pdc-v->

sessmgr01andbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edsdoj.66d9e280608d465388bb5e370ccd96a1anddb=edsdoj.

Djajic, S. 2006. *Potential Outcomes of Migration Flux in a Globalized World and Its Security Implications*. GCPC Policy Brief No. 12. Geneva Centre of Security Policy. p 4.

Eamets, R., Tammaru, T., 2020. *Eesti rändepoliitika kujundamise alused*. lk 2. [Võrgumaterjal] Leitav: https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/eesti_randepoliitika.pdf [Kasutatud 13.04.2021].

Eesti Islami Keskus. 2021. *Islami seadus* [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.islam.pri.ee/index.php?id=964#_ftnref1 [Kasutatud 24.04.2021].

Eesti Islami Keskus. 2021. *Kas islam lubab naisi peksta?* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.islam.pri.ee/index.php?id=390> [Kasutatud 03.02.2021].

Eesti julgeoleku poliitika alused. 2017. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/306062017002> [Kasutatud 02.01.2021].

Eesti Vabariigi Põhiseadus (1992) RT I, 28.06.1992 [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002?leiaKehtiv> [Kasutatud 09.01.2021].

Ebohon, S. I., Ifeadi, E. U. B. 2012. *Managing the problems of public order and internal security in Nigeria*, African Security [Võrgumaterjal] Leitav: [http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=0andsid=10715d28-6716-47af-aeaa-4ca1e1491647%40pdc-v-sessmgr05andbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edselc.2-52.0-84858841553anddb=edselc.](http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=0andsid=10715d28-6716-47af-aeaa-4ca1e1491647%40pdc-v-sessmgr05andbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edselc.2-52.0-84858841553anddb=edselc)

Flick, U., 2009. *An Introduction To Qualitative Research*. London: Sage Publication Ltd. pp. 165-169.

Gabriel, M. 2015. *Islam and Terrorism*. Revised and Updated Edition. Lake Mary: FrontLine. p 28.

Hein, I., Kallas, J., Kiisla, O., Koppel, K., Langemets, M., Leemets, T., Melts, M., Mäearu, S., Paet, T., Päll, P., Raadik, M., Tiits, M., Tsepelina, K., Tuulik, M., Uibo, U., Valdre, T., Viks, Ü. (2021) *Eesti Keele Instituut. Sõnaveeb 2021*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://sonaveeb.ee> [Kasutatud 10.04.2021].

Heisler, M.O and Layton-Henry, Z., 1993. *Migration and the Links Between Social and Societal Security*. Identity, migration and the new security agenda in Europe. London: Pinter Publishers. pp. 148-66.

Hirsjärvi, S., Remes, P., and Sajavaara, P. 2005. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Hoodfar, H. and Sadr, S. 2010. *Islamic Politics and Women's Quest for Gender Equality in Iran*. *Third World Quarterly*. 31(6), pp. 885–903. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=f5handAN=53780036&site=ehost-live>.

Hsieh, H.-F. and Shannon, S. E., 2005. *Three Approaches to Qualitative Content Analysis*. *Qualitative Health Research*. 15(9), pp. 1277–1288. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1049732305276687>.

Johnstone, P. 2004. *Cambridge'i illustreeritud religioonide ajalugu*. Tallinn: Pegasus, lk 276.

Justiitsministeerium, 2020. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.ekei.ee/et/ekei-kui-organisatsioon> [Kasutatud 10.04.2021].

Kaitsepolitseiamet, 2020. *Kaitsepolitsei aastaraamat 2019/2020*. Tallinn: Kaitsepolitseiamet. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://kapo.ee/et/content/aastaraamatu-valjaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesmärk-0.html>.

Kaitsepolitseiamet, 2021. *Kaitsepolitsei aastaraamat 2020/2021*. Tallinn: Kaitsepolitseiamet. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.kapo.ee/et/content/aastaraamatu-väljaandmise-traditsiooni-ajalugu-ja-eesmärk-0.html>

Kaldur, K., Kivistik, K., Pohla, T., Veliste, M., Pertsjonok, N., Käger, M., Roots, A., 2019. *Uussisserändajate kohanemine Eestis*. Siseministeeriumi uuringuaruanne. Balti Uuringute instituut. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/uussisserandajate-kohanemine-eestis-2019-ee_1.pdf.

Karistusseadustik. 2021. RT I, 06.06.2001, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020018?leiaKehtiv> [Kasutatud 03.02.2021].

Karyotis, G. 2007. *European Migration Policy in the aftermath of September 11*. Innovation: The European Journal of Social Sciences. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edsblandA&N=RN204950891&site=eds-live>.

Khattab, H. 2011. *Mosleminaise käsiraamat*. lk 6-58 [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiSy5yK75bwAhWLjosKHQalA3MQFjADegQIDxAD&url=https%3A%2F%2Fwww.digar.ee%2Farhiiv%2Fet%2Fdownload%2F114043&usg=AOvVaw19L0Is6ujbl_mX44ETroGZ.

Khatwani, M. K., Soomro, H. A. 2017. *A Review of Psycho-Social Theories of Terrorism*. – Grassroots, Vol. 51, No. II. pp 319-333. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.researchgate.net/publication/322896417_A_REVIEW_OF_PSYCHO-SOCIAL_THEORIES_OF_TERRORISM.

King, N. and Horrocks, C. 2010. *Interviews in Qualitative Research*. SAGE Publications Ltd. pp 149 – 158.

Korraldus. 2011. RT I, 06.05.2020, 13. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106052020013?leiaKehtiv> [Kasutatud 23.11.2020].

Laaring, M., 2012. *Avaliku korra mõiste põhiseaduses*. Juridica. Tallinn. XII(IV), lk 247-261. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.juridica.ee/article.php?uri=2012_4_avaliku_korra_mõiste_põhiseaduses

Laherand, M.-L. 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn. OÜ Infotrükk.

Lancaster, K. 2017. *Confidentiality, Anonymity and Power Relations in Elite Interviewing: Conducting Qualitative Policy Research in a Politicised Domain*. International Journal of Social Research Methodology, 20(1), pp. 93–103. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1189908&site=eds-live> [Kasutatud: 25.01.2021].

Larsson, G. 2007. *Muslims in EU*. Preliminary research report and literature survey. Department of Religious Studies, Theology and Classical Philology, University of Göteborg. Sweden. pp. 27-28. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/museucitiesswe_20080101_0.pdf [Kasutatud: 09.01.2021].

Luuk, A., 2017. *Iseradikaliseerumine internetipõhise mõjutustegevuse kaudu*. Magistritöö. Tallinn: Käsikiri.

Muhammadin, F. M., Kamal, M. H. M. 2019. *The western universalism v. cultural relativism debate on human rights and islam: An 'Aqīdah-based approach*, Afkar, 21(2), pp. 175–216. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=3&sid=2a44c00f-9166-4c89-ad0f->

[fccdc0435901%40sessionmgr4007&dbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edselc.2-52.0-85077724013&db=edselc](http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edselc.2-52.0-85077724013&db=edselc&AN=fccdc0435901%40sessionmgr4007&dbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=fccdc0435901%40sessionmgr4007&dbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=edselc.2-52.0-85077724013&db=edselc).

Patterson, D., 2003. *The Shield of Achilles: War, Peace, and the Course of History*. Michigan Law Review. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edselc.2-52.0-85077724013&db=edselc&AN=edselc.112799039&site=eds-live>.

Pew Research Center, 2006. *The great divide. How westerns and muslims view each other*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.pewresearch.org/global/2006/06/22/the-great-divide-how-westerners-and-muslims-view-each-other/>.

Pieroth, B., Schlink, B., Kniesel, M., *Polizei- und Ordnungsrecht*. 2002, München: Beck Juristischer Verlag.

Põldmaa, M., 2014. *Euroopa ühise varjupaigasisüsteemi rakendamise seos riigi sisejulgeolekuga*. Magistritöö. Tallinn. Käsikiri.

Pärnamägi, I., 2016, *Avaliku korra mõiste Eesti ohutõrjeõiguses*. Juridica. XVI(VI), lk 241-251. Tallinn. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.juridica.ee/article.php?uri=2016_4_avaliku_korra_mõiste_eeesti_ohutõrjeõiguses.

Raidla-Puhm, K., 2017. *Islamiradikalismi ohtude ennetamise meetmed Eestis*. Magistritöö. Tallinn: Käsikiri.

Rudolph, C., 2011. *Security and the Political Economy of International Migration*. London: SAGE Publications Ltd [Võrgumaterjal] Leitav: <http://sk.sagepub.com/navigator/international-migration/n11.xml>.

Safi, M., 2010. *Immigrants' Life Satisfaction in Europe: Between Assimilation and Discrimination*. European Sociological Review, 26(2), pp. 159–176. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edselc.2-52.0-85077724013&db=edselc&AN=edselc.51492480&site=eds-live>.

Scopilliti, M., and Iceland, J., 2008. *Residential patterns of black immigrants and native-born blacks in the United States*. SOCIAL SCIENCE QUARTERLY, 89(3), pp. 551–572. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/eds/detail/detail?vid=45&sid=81633286-7540-45d2-accc-1caad98ffba1%40pdc-v-sessmgr01&dbdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN=000257758600001&db=edswss>.

Siseministeerium, 2015. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/STAK/2016/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020.pdf [Kasutatud 29.09.2020].

Siseministeerium, 2021. *Siseturvalisuse arengukava 2020-2030 eelnõu*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/STAK/STAK2/siseturvalisuse_arengukava_2030_26.04.2021.pdf [Kasutatud 12.05.2021].

Siseministeerium ja Euroopa rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkt. 2020. *Rändestatistika ülevaade 2015-2019*. Tallinn.

Special Eurobarometer, 2019. *Biotechnology*. Directorate General Research. Bruxelles. pp. 203-205. [Võrgumaterjal] Leitav: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_341_en.pdf [Kasutatud 23.04.2021].

Statistikaamet, 2021. *Ränne*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.stat.ee/et/avastatistikat/valdkonnad/rahvastik/ranne> [Kasutatud 24.04.2021].

Zainab, N and Naqvi, S.A.R. 2012, *Punishment in Islamic Law*, VIDHIGYA: The Journal of Legal Awareness, vol. 7, no. 1, pp. 77–78. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=edsjic&AN=diva.vidhigya.7.1.br&site=eds-live>.

Teddlie, C. and Yu, F., 2007. *WITHDRAWN - Mixed Methods Sampling: A Typology With Examples*, Journal of Mixed Methods Research. 1(1), pp. NP1–NP1. [Võrgumaterjal]

Leitav: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2345678906292430>.

Teder, S., 2003. *Väärteoasi haldusõiguserikkumiste seadustiku § 144 järgi*. 3-1-1-102-03.

Therborn G., 2013. *The killing fields of inequality*. Cambridge, UK: Polity Press.

Välisministeerium. *Eesti välispoliitika arengukava 2030*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://vm.ee/sites/default/files/Estonia_for_UN/Rasmus/valispoliitika_arengukava_01.07.2020.pdf [Kasutatud 12.05.2021].

Weiner, M., 2011. *Security, Stability and International Migration*. International Migration, Geddes, A. (edit.). The SAGE Library of International Relations, London: SAGE Publications Ltd. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://sk.sagepub.com/navigator/international-migration/n10.xml>.

WHO, 2020. *Female genital mutilation*. Facts Sheet. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>.

LISAD

Lisa 1: Ekspertintervjuude küsimused

1. Kas Teie hinnangul võib immigratsioon kaasa tuua ohte? Kui jah, siis millest need võiksid tuleneda?
2. Kui Teie hinnangul võivad sisserändega kaasneda ohud, siis kas need on seotud pigem sisserännanute hulga või päritoluriigiga? Palun põhjendage oma arvamust.
3. Kas Teie arvates saab liigitada sisserände mõistes teatud riike riskiriikideks? Kui jah, siis mille põhjal see hinnang kujuneb?
4. Millised on immigratsiooniga seotud potentsiaalsed ohud Eesti avalikule korrale?
5. Millised on immigratsiooniga seotud potentsiaalsed ohud Eesti sisejulgeolekule?
6. Kuidas oleks võimalik sisserändega seotud ohte ennetada?

Kas Teil on midagi veel lisada?

Lisa 2: Kategooriad ja koodid

Tabel 3. Andmeanalüüsi kategooriad ja koodid (autori koostatud)

1 kategooria Riskiriikideks liigitamine	2 kategooria Ohud avalikule korrale	3 kategooria Ohud sisejulgeolekule	4 kategooria Ohtude ennetus
Riigikorralduse põhialused erinevad meie riigikorraldusest	Erinev arusaam inimõigustest	Sisserändajate väga suur hulk, mis võib kaasa tuua riigikorra muutuse	Pagulaskvoodid
Riigis sees toimuv sõda	Erinev asusaam kehtivast kombestikust	Radikaliseerumine	Immigratsiooni reeglid peavad olema paigas ja neid tuleb kehtestada
Olemuslikult konfliktis olev komberuum	Uus-sisserändajad, kelle rände eesmärgiks on kuritegevusega tegelemine	Vaenulike riikide seosed ettevõtetega, mis võivad kujutada ohtu majandusjulgeolekule ja elutähtsate teenuste järjepidevusele	Valida isikud, keda riiki lubada (peab suutma tuvastada isiku tegeliku identiteedi, isikust tuleneva ohu, rändeliigi tingimustele vastavuse)
Riigis on palju terroristliku tegevust	Võõrtöötajate ebapiisav järelevalve	Paralleelühiskondade teke, kinnised kogukonnad	Illegalse immigratsiooni ära hoidmine
Meist väga erinev religioosne taust	Maksukohustustest mööda hiilimine	Päritoluriigi ideoloogiline mõjutustegevus	Integreerumise igakülgne edendamine
Riigid, kust isikud massiliselt välja rändavad	Ühiskonnagruppide vahelised konfliktid, vastandumine	Terrorismi oht	Riigi võimekus ebasoovitavaid isikuid välja saata
Riigi valmisolek oma kodanikke vastu võtta väljasaatmise korral	Sotsiaaltoetustest elamine, samal ajal ebaseaduslikult töötades	Äärmusliku islami järgimine	Läbi mõeldud ja Eesti huvidest lähtuv rändepoliitika
Meist väga erinev kultuuriline taust	Ebaseaduslik ettevõtlus	Internetiseerumine	Rände efektiivne järelkontroll

Kui ühest riigist saabub väga suur hulk immigrante	Oma kultuuriruumist või usust pärit õigusnormide rakendamine	Põliselanike ja immigrantide vastandumine	Ametkondade vaheline koostöö
Levinud on äärmuslikud ideoloogiad	Põliselanike reaktsioon immigrantide toimepandud süütegudele		Sisserändajate kaasamine tööturule
Riigid, millest saabuvad ei identifitseeri end läbi rahvuse vaid läbi usu	Lähisuhtevägivald, sh perekonnaliikmete karistamine		Selge tööjaotus ametkondade vahel
Kõrge korruptsiooni tase	Kogukondadega kaasa liikuv organiseeritud kuritegevus		Riiki sisenemiseks seadusliku aluse olemasolu
Riigid kust saabub statistiliselt palju ebaseaduslikku rännet	Religioonist lähtuv moraalne kohustus ligimest aidata, isegi kui tegu on seadusevastane		Sihitatult sisserändajatega seotud kuriteoliikidega tegelemine
	Rände vastased, kes võivad muutuda vägivaldseks		Vältida immigrantide kontsentreerumist ühte piirkonda
	Isikud ei kasuta neile antud staatust eesmärgipäraselt, nt õppimiseks elamisloa saanud isikud ei tegele õppimisega		Läbimõeldud karistuspoliitika, kui ennetus edaspidiste süütegude ära hoidmiseks
			Soosida suurema lisandväärtusega tööd tegevate isikute sisserännet
			Ametnike teadlikkuse tõstmine teisest kultuuriruumist pärit inimese eripäradega

			Riskianalüüsidel põhinev menetlus
--	--	--	--------------------------------------